

3. Загальноєвропейські рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання / С.Ю.Ніколаєва. – К.: Ленвіт, 2003. – 273 с.
4. Закржевская Л.М. К вопросу об отборе типичных синтаксических конструкций для чтения литературы по специальности / Л.М. Закржевская // Иностранные языки в школе. – 1996. - №3. – С. 14 – 19.
5. Игнатенко Г.Ф. Членение простого немецкого предложения на группы подлежащего и сказуемого / Г.Ф. Игнатенко // Методика обучения иностранным языкам. – Минск. – 1988. - №8. – С. 4 - 9.
6. Клычникова З.И. Психологические особенности обучения чтению на иностранном языке / З.И. Клычникова. – М., 1983. – 157с.
7. Крупник К.И. О возможности понимания текстов, содержащих неизученный грамматический материал / Ученые записки МГПИИЯ им. М. Тореза. – М., 1988. – Т.44.
8. Об эффективности упражнений, построенных на основе комбинационности словосочетаний и их постепенном удлинении для формирования лексических навыков чтения / Е.И. Пассов, С.Е. Рахман. Об одном из условий формирования лексических навыков чтения // Иностранные языки в высшей школе. – 1997. - №5. – С.10 – 15.
9. Фоломкина С.К. Некоторые вопросы обучения чтению на иностранном языке в неязыковом вузе// Общая методика обучения иностранным языкам: Хрестоматия/Сост. Леонтьев А.А. – М.: Рус.яз., 1991. – С. 253-261.
10. Шатилов С.Ф. Методика обучения немецкому языку в средней школе. – М.: Просвещение, 1986. - 223 с.

УДК 811.111'25

АНАЛІЗ СТУПЕНЯ ВРАХУВАННЯ ТИПОЛОГІЙ СИТУАЦІЙ ВЖИВАННЯ АНГЛІЙСЬКИХ АРТИКЛІВ У ПІДРУЧНИКАХ ТА ПОСІБНИКАХ З ФОРМУВАННЯ ПЕРЕКЛАДАЦЬКИХ НАВИЧОК

Ольховська А. С., аспірант

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

У статті проаналізовано роботи з теорії та практики перекладу з метою встановлення ступеня врахування типологій ситуацій вживання англійських артиклів. Дослідження показало, що в жодній з книжок не взято за основу вичерпну типологію ситуацій вживання англійських артиклів. До того ж, незважаючи на досить широкий спектр представлених ситуацій, кількість контрольних моментів розподілено вкрай нерівномірно. Оскільки усі ці недоліки можуть бути однією з причин незадовільного рівня володіння студентами навичками вживання артиклів при перекладі, робиться висновок про необхідність створення методики навчання англійських артиклів з урахуванням перелічених вище факторів.

Ключові слова: граматичний компонент перекладацької компетенції, англійський артикль, методика навчання.

Ольховская А. С. АНАЛИЗ СТЕПЕНИ УЧЕТА ТИПОЛОГИЙ СИТУАЦИЙ УПОТРЕБЛЕНИЯ АНГЛИЙСКИХ АРТИКЛЕЙ В УЧЕБНИКАХ И ПОСОБИЯХ ПО ФОРМИРОВАНИЮ ПЕРЕВОДЧЕСКИХ НАВЫКОВ / Харьковский национальный университет имени В. Н. Каразина, Украина

В статье проанализированы работы по теории и практике перевода с целью установления степени учета типологий ситуаций употребления английских артиклей. Исследование показало, что не в одной из книг не было взято за основу исчерпывающую типологию ситуаций употребления английских артиклей. К тому же, не смотря на достаточно широкий спектр представленных ситуаций, количество контрольных моментов распределено крайне неравномерно. Поскольку все эти недостатки могут быть одной из причин неудовлетворительного уровня владения студентами навыками употребления английских артиклей при переводе, делается вывод о необходимости создания методики обучения английским артиклям с учетом перечисленных выше факторов.

Ключевые слова: грамматический компонент переводческой компетенции, английский артикль, методика обучения.

Olkhovska A. ANALYSIS OF THE EXTENT TO WHICH THE TYPOLOGIES OF THE SITUATIONS OF THE ARTICLE USE ARE TAKEN INTO ACCOUNT IN THE TEXTBOOKS AND MANUALS DEVOTED TO THE THEORY AND PRACTICE OF TRANSLATION AND INTERPRETING / V. N. Karazin Kharkiv National University, Ukraine

The article analyses the works devoted to the theory and practice of translation and interpreting in order to detect the extent to which the typologies of the situations of the English article use are taken into account.

The research showed that none of the books took for the basis the complete typology of the situations of the English article use. Besides, in spite of a rather wide range of the situations represented, the distribution of the tested items was uneven. As soon as all these shortcomings can result in the dissatisfactory rate of the article use while performing translation or interpretation by students, the conclusion of the necessity to create a teaching methodology overcoming all these drawbacks is made.

Key words: grammatical component of translation competence, English article, teaching methodology.

Важливу складову перекладацької компетенції становлять граматичні навички перекладача, серед яких помітне місце посідають навички вживання англійських артиклів. За результатами проведеного нами дослідження [5] рівень засвоєння ситуацій вживання англійських артиклів у майбутніх перекладачів є незадовільним та явно недостатнім. Зважаючи на таку ситуацію, **метою** нашої статті став аналіз підручників та посібників з теорії та практики перекладу (ТПП), які використовуються при підготовці майбутніх мовних посередників на предмет врахування типологій ситуацій вживання англійських артиклів. Перелічені вище фактори роблять таке дослідження **актуальним**.

З метою проведення даного дослідження необхідно було зробити відбір відповідної навчальної літератури. Перш за все, нас цікавили підручники та посібники присвячені навчанню перекладу на англійську мову, однак таких матеріалів знайшлося небагато, про що пишуть й інші автори [9]. Можливо, така ситуація склалася через існуючу точку зору, що професійний перекладач повинен перекладати лише рідною мовою [10; 12; 13]. Та, як зазначають інші дослідники [11], такий погляд не має під собою ніякого наукового підґрунтя, а проведені дослідження свідчать про відсутність різниці між перекладами, зробленими мовними посередниками на свою рідну мову та на іноземну мову, а, отже, якість перекладу залежить не від того, на яку мову він здійснюється (рідну чи іноземну), а від індивідуальних вмінь перекладача (*individual abilities*) [11]. Через брак фахівців у галузі перекладу, в Україні існує потреба здійснювати перекладацьку підготовку студентів з рідної мови на іноземну [3], що у свою чергу потребує відповідних навчальних матеріалів.

Отже, у наш список претендентів на проведення аналізу потрапили підручники та посібники, присвячені проблемам навчання перекладу 1) на англійську мову [3; 6; 9]; 2) як на англійську, так і на українську/російську мови [4; 8]; 3) на українську/російську мови [1; 2; 7].

У першому відібраному нами посібнику з проблем навчання перекладу на англійську мову [3] зовсім відсутній розділ, присвячений англійським артиклям! У наступній книзі цього ж автора [2] такий розділ є, однак при викладенні матеріалу зовсім не враховується принцип ситуативності, тобто в основі немає повної та чіткої типології ситуацій вживання англійських артиклів. Нічого не розповідається про категорію означеності/неозначеності, до якої відносять систему англійського артикля, і розуміння якої є надзвичайно важливим для формування навичок вживання англійських артиклів при перекладі. До того ж, автор розглядає лише неозначений та означений артиклі, ігноруючи нульовий. У практичній частині надається лише дві вправи – одну на неозначений і відповідно другу – на означений артиклі. У завданнях до вправ пропонується проаналізувати вживання артикля в окремих реченнях та перекласти їх на українську мову. При перекладі таких речень відчувається брак контексту, володіння яким є важливою складовою успіху для правильної передачі значень, виражених артиклями.

Не набагато кращою є ситуація й з рештою підручників та посібників. Так, у роботі І. В. Корунця [4] артиклям присвячено дещо більший за обсягом розділ. У теоретичній частині наводиться більша кількість прикладів, однак знову ж таки граматичний матеріал стосовно артиклів викладається без урахування типологій ситуацій вживання англійських артиклів та, так само як і в попередній праці, розглядаються лише означений та неозначений артиклі. У практичній частині також надається більша кількість вправ, а саме шість, однак завдання до них є не набагато різноманітнішими – проаналізувати речення, замінити артиклі в них на прийнятні займенники, кількісні числівники, частки, перекласти.

Значний за обсягом розділ присвячує категорії англійського артикля автор наступної роботи [6]. Він розглядає всі три артиклі – означений, неозначений та нульовий, зазначає, що саме вони становлять найбільші труднощі при перекладі іменників, та намагається у своєму розділі навести та проаналізувати різні випадки їхнього вживання. Дослідник розглядає вживання артиклів з власними назвами, що не можна не відзначити, зважаючи на те, що в усіх, розглянутих вище працях такі ситуації вживання артиклів є практично відсутніми (хоча певні ситуації вживання артиклів з власними назвами й зустрічаються [2; 4], однак окремо вони не розглядаються). Хоча сама праця й називається «Введение в практику перевода...», самої практики (стосовно артиклів) у книзі не багато. Так, англійським артиклям присвячуються всього дві вправи, у яких пропонується проаналізувати уривки статей на предмет

вживання артиклів. Скромний обсяг вправ не надав змоги включити туди усі випадки вживання артиклів, що зустрічаються в теоретичній частині.

У решті обраних для аналізу праць [1; 7-9] склалася власне така ж сама ситуація. Не в усіх книжках розглядаються усі три артикли [1]. Практично не розглядаються ситуації вживання артиклів з власними назвами [1; 7; 8], що є суттєвим упущенням, зважаючи на те, що на ці ситуації припадає значна кількість помилок студентів [5]. Хоча деякі автори зазначають, що артикли належать до групи визначників (*determiners*) [1; 8; 9], не пояснюється, що це за група та її важливість, не розглядається категорія означеності/неозначеності, не береться за основу чітка й повна типологія ситуацій вживання англійських артиклів. Практичні частини підручників та посібників характеризуються відсутністю різноманіття у вправах – у всіх без винятку завданнях пропонується перекласти окремі речення на російську [1; 7; 8], інколи англійську [9] мови, приділяючи особливу увагу артиклям.

Наступним кроком нашого дослідження було встановити, які саме ситуації вживання англійських артиклів автори наводять в теоретичній і практичній частинах, присвячених артиклям. Тобто необхідно було дізнатися чи увесь спектр ситуацій вживання англійських артиклів представлений у відібраних підручниках і посібниках, та чи рівномірно розподілено кількість контрольних моментів між кожною ситуацією. За для цього ми детально аналізували теоретичну та практичну частини книжок, розписуючи усі ситуації вживання англійських артиклів, що наглядно ілюструє табл.1.

Таблиця 1 - Фрагмент аналізу розділу посібника з ТПП (Карабан 2004), присвяченого англійським артиклям з метою визначення типів ситуацій вживання англійських артиклів, застосованих автором

Теор. частина, стор. 160-161.	Практ. частина. Завдання стор. 161.
<p>An excerpt (кількісна характеристика, a) from his book will give some indication of the approach (додаткова конкретизація, the) followed in his own school and in those that were founded under his influence.</p> <p>The reaction (посилання на відоме, the) resulted into a complex molecule (кількісна характеристика, a).</p> <p>It is just a form (віднесення до класу, a) of coding.</p> <p>It is a world (аспектизація, a) that by its very definition we hardly know how to describe.</p> <p>A look (кількісна характеристика, a) at the procedure (додаткова конкретизація, the) employed by Stiff (з іменами осіб, Ø) will suffice to evaluate her approach.</p>	<p>1. A problem (номінація, a), however, emerges from these assumptions. 2. At this point, though, an objection (номінація, a) can be raised. 3. An example (кількісна характеристика, a) will illustrate some of these new concepts. 4. In a sense (номінація, a), of course, this is not a matter (віднесення до класу, a) for argument. 5. First, a note (кількісна характеристика, a) on directionality. 6. The point (додаткова конкретизація, the) is that there is a difference (номінація, a) in this case. 7. Such an analysis (з означенням, що не допускає варіативного вживання артикля, a) is possible. 8. He has suggested that a solution (кількісна характеристика, a) might be to treat them as important.</p>

Після цього підраховувалася кількість контрольних моментів, що припадає на кожен з ситуацій вживання англійських артиклів. За браком місця наведемо лише фрагмент таких підрахунків (табл.2)

Після цього вираховувалася частотність (у процентах) вживаності кожної ситуації для 1) теоретичного розділу кожної з книжок, 2) практичного розділу кожної з книжок, 3) у цілому по книзі, 4) загалом для всіх проаналізованих підручників та посібників. Результати таких підрахунків наведено в таблицях 3-6.

Як випливає з таблиці 3, в усіх проаналізованих підручниках та посібниках спостерігається дисбаланс у розподілі кількості контрольних моментів на кожен з ситуацій вживання кожного з артиклів. Так, у першому з посібників у таблиці 3 з ситуацій вживання неозначеного артикля в теоретичній частині лідером є кількісна характеристика (20,00%), друге місце посіла ситуація з іменами осіб – 13,33%, третє поділили між собою віднесення до класу, аспектизація та ситуація зі сталими висловами – по 6,67%. Власне це й усі ситуації вживання неозначеного артикля. Із 32 ситуацій вживання означеного артикля, в теоретичній частині зустрічаються лише три: додаткова конкретизація (13,33%), посилання на відоме (6,67%) та з конкретизуючим означенням, вираженим сполученням іменника з прислівником *of* (6,67%). Нульовий артикль також представлений трьома ситуаціями: номінація (6,67%), з іменами осіб (6,67%), після виразів типу “*a kind of*”, “*a sort of*”, “*a lot of*”, “*a number of*”, *etc* (6,67%). У практичній частині посібнику спектр ситуацій дещо розширюється.

Таблиця 2 - Фрагмент аналізу розділів посібника та підручника з ТПП (Карабан 2004; Корунець 2001), присвячених англійським артиклям з метою визначення кількості контрольних моментів на кожну з ситуацій вживання англійських артиклів (неозначений артикль)

	Карабан 2004				Корунець 2001								
	Теор. частина стор. 160-161	Завдання стор. 161	Завдання стор. 162	Практ. частина в цілому	Теор. частина стор. 208-221	Exercise I, стор. 221	Exercise II, стор. 222	Exercise III, стор. 222	Exercise IV, стор. 223	Exercise V, стор. 223	Exercise VI, стор. 224	Практ. частина в цілому	
Неозначений артикль (а)	Віднесення до класу	1	2	2	4	5			1	3	9	2	15
	Номінація		12	3	15	33	1	2	17	11	2	10	43
	Кількісна характеристика	3	10		10	9			1	4	1		6
	Аспектизація	1	3		3	1					1	1	2
	З іменами осіб	2	6		6				3				3
	З означенням, що не допускає варіативного вживання артикля		2		2	1						1	1
	З неконкретизуючим означенням, вираженим сполученням іменника з прислівником of		1		1								
	З неконкретизуючим означенням, вираженим іменником у присвійному відмінку		1		1	2						1	1
	Зі сталими висловами	1		2	2	3			1	1		3	5

На неозначений артикль припадає дев'ять ситуацій: номінація (9,20%), кількісна характеристика (6,13%), з іменами осіб (3,68%), віднесення до класу (2,45%), аспектизація (1,84%), з означенням, що не допускає варіативного вживання артикля (1,23%), зі сталими висловами (1,23%), з неконкретизуючим означенням, вираженим сполученням іменника з прислівником of (0,61%) та з неконкретизуючим означенням, вираженим іменником у присвійному відмінку (0,61%). Означений артикль представлений 11 ситуаціями: посилання на відоме (19,63%), додаткова конкретизація (7,98%), з конкретизуючим означенням, вираженим сполученням іменника з прислівником of (6,75%), у ситуаціях типу „кількісний числівник + іменник” (6,13%), з означенням, що не допускає варіативного вживання артикля (1,23%), з конкретизуючим означенням, вираженим займенником *other* (1,23%), з найвищим ступенем порівняння прикметників (0,61%), з конкретизуючим означенням, вираженим іменником у присвійному відмінку (0,61%), з назвами установ (0,61%), з конкретизуючим означенням, вираженим займенником *all* (0,61%), у ситуаціях типу „*one* у ролі займенника” (0,61%).

На нульовий артикль припадає 10 ситуацій: номінація (14,72%), з означенням, що не допускає варіативного вживання артикля (3,68%), з іменами осіб (1,84%), з неконкретизуючим означенням, вираженим іменником у присвійному відмінку (1,84%), у ситуаціях типу „кількісний числівник + іменник” (1,23%), після виразів типу „*a kind of*”, „*a sort of*”, „*a lot of*”, „*a number of*”, *etc* (1,23%), зтягування (0,61%), з назвами міст (0,61%), у ситуаціях типу „порядковий числівник + іменник” (0,61%), з власними назвами, різне (0,61%).

Таблиця 3 - Частотність (у процентах) вживаності кожної ситуації в підручниках та посібниках з ТПП (неозначений артикль)

			Неозначений артикль (а)											
			Віднесення до класу	Номінація	Кількісна характеристика	Аспектизація	З іменами осіб	З означенням, що не допускає варіативного вживання артикля	З неконкретизуючим означенням, вираженим сполученням іменника з прислівником of	З неконкретизуючим означенням, вираженим іменником у присвійному відмінку	У ситуаціях типу „порядковий числівник + іменник”	Зі сталими висловами	З назвами місяців	У цілому по неозначеному артиклю
1	Карабан 2004	Теор. частина	6,67	0,00	20,00	6,67	13,33	0,00	0,00	0,00	0,00	6,67	0,00	53,34
		Практ. частина	2,45	9,20	6,13	1,84	3,68	1,23	0,61	0,61	0,00	1,23	0,00	26,98
		В цілому по книзі	2,81	8,43	7,30	2,25	4,49	1,12	0,56	0,56	0,00	1,69	0,00	29,21
2	Корунець 2001	Теор. частина	2,75	18,13	4,95	0,55	0,00	0,55	0,00	1,10	0,00	1,65	0,00	29,68
		Практ. частина	6,25	17,92	2,50	0,83	1,25	0,42	0,00	0,42	0,00	2,08	0,00	31,67
		В цілому по книзі	4,74	18,01	3,55	0,71	0,71	0,47	0,00	0,71	0,00	1,90	0,00	30,80
3	Слєпович 2002	Теор. частина	4,17	29,17	8,33	0,00	4,17	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	45,84
		Практ. частина	2,04	14,29	2,04	0,00	2,04	0,00	0,00	0,00	0,00	2,04	0,00	22,45
		В цілому по книзі	2,74	19,18	4,11	0,00	2,74	0,00	0,00	0,00	0,00	1,37	0,00	30,14
4	Слєпович 2006	Теор. частина	2,15	5,91	2,15	0,00	0,54	0,00	0,00	0,00	0,54	13,44	0,00	24,73
		Практ. частина	0,00	14,29	7,14	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	7,14	0,00	28,57
		В цілому по книзі	2,00	6,50	2,50	0,00	0,50	0,00	0,00	0,00	0,50	13,00	0,00	25,00
5	Пумпянский 1965	Теор. частина	1,51	6,94	1,20	0,21	0,00	0,42	1,20	0,00	0,26	4,07	0,00	15,81
		Практ. частина	1,03	8,28	0,00	0,00	0,00	0,00	1,72	0,00	0,00	0,34	0,00	11,37
		В цілому по книзі	1,45	7,11	1,04	0,18	0,00	0,36	1,27	0,00	0,23	3,58	0,00	15,22
6	Рубцова 2006	Теор. частина	3,80	15,19	0,00	0,00	0,00	0,00	3,80	0,00	0,00	2,53	0,00	25,32
		Практ. частина	0,60	10,24	1,81	0,60	1,81	0,00	2,41	0,00	0,60	4,82	0,00	22,89
		В цілому по книзі	1,63	11,84	1,22	0,41	1,22	0,00	2,86	0,00	0,41	4,08	0,00	23,67
7	Голікова 2008	Теор. частина	2,00	8,00	4,00	0,00	2,00	0,00	0,00	0,00	0,00	4,00	0,00	20,00
		Практ. частина	3,92	13,73	3,92	0,00	5,88	1,96	0,00	0,00	0,00	1,96	1,96	33,33
		В цілому по книзі	2,97	10,89	3,96	0,00	3,96	0,99	0,00	0,00	0,00	2,97	0,99	26,73
У середньому по ситуації			2,62	11,71	3,38	0,51	1,95	0,42	0,67	0,18	0,16	4,08	0,14	25,82

Таблиця 4 - Частотність (у процентах) вживаності кожної ситуації у підручниках та посібниках з ТПП (означений артикль)

		Означений артикль (the)															
		Об'єкт у полі зору	Посилання на відоме	Додаткова конкретизація	Родова характеристика	Включення	З найвищим ступенем порівняння прикметників	З означенням, що не допускає варіаційного вживання артикли	З конкретизуючим означенням, вираженим сполученням іменника з прислівником of	З конкретизуючим означенням, вираженим іменником у присвійному відмінку	У ситуаціях типу „кількісний числівник + іменник“	З назвами установ	З конкретизуючим означенням, вираженим займенником other	З конкретизуючим означенням, вираженим займенником all	У ситуаціях типу „one у ролі займенника“	З іменами осіб	У ситуаціях типу „іменник + порядковий числівник“
Карабан 2004	Теор.	0,00	6,67	13,33	0,00	0,00	0,00	0,00	6,67	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	Практ.	0,00	19,63	7,98	0,00	0,00	0,61	1,23	6,75	0,61	6,13	0,61	1,23	0,61	0,61	0,00	0,00
Корунець 2001	В цілому	0,00	18,54	8,43	0,00	0,00	0,56	1,12	6,74	0,56	5,62	0,56	1,12	0,56	0,56	0,00	0,00
	Теор.	6,59	10,99	8,79	4,40	2,75	0,00	2,20	4,95	1,10	0,00	1,10	0,00	1,10	0,00	0,00	0,55
Степови 2002	В цілому	4,58	11,25	5,42	3,75	0,42	0,00	1,25	5,83	0,00	0,00	1,67	0,00	0,00	0,83	1,67	0,42
	Теор.	5,45	11,14	6,87	4,03	1,42	0,00	1,66	5,45	0,47	0,00	1,42	0,00	0,47	0,47	0,95	0,47
Степови 2006	В цілому	0,00	26,53	4,08	0,00	0,00	0,00	4,08	2,04	2,04	0,00	2,04	0,00	0,00	2,04	0,00	0,00
	Теор.	4,17	8,33	8,33	0,00	0,00	0,00	0,00	8,33	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	4,17	0,00
Степови 2006	В цілому	1,37	20,55	5,48	0,00	0,00	0,00	2,74	4,11	1,37	0,00	1,37	0,00	0,00	1,37	1,37	0,00
	Теор.	1,61	4,30	0,54	4,30	0,00	1,08	1,61	1,08	0,00	0,00	0,54	0,00	0,00	0,00	0,54	1,08
Гуміянєв 1965	В цілому	0,00	28,57	7,14	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	Теор.	1,50	6,00	1,00	4,00	0,00	1,00	1,50	1,00	0,00	0,00	0,50	0,00	0,00	0,00	0,50	1,00
Грушнінєв 2006	В цілому	0,05	3,18	3,18	9,55	0,31	0,21	0,78	6,36	0,00	0,83	0,00	0,10	0,21	0,00	0,00	0,31
	Теор.	0,69	4,14	2,41	12,41	0,69	0,00	1,38	7,59	0,69	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Рубцова 2006	В цілому	0,14	3,31	3,08	9,92	0,36	0,18	0,86	6,52	0,09	0,72	0,00	0,09	0,18	0,00	0,00	0,27
	Теор.	0,00	13,92	5,06	2,53	0,00	0,00	3,80	5,06	0,00	2,53	0,00	1,27	0,00	0,00	0,00	0,00
Полікова 2008	В цілому	0,00	9,04	3,01	2,41	0,00	0,00	6,02	7,83	0,00	2,41	0,00	1,81	0,00	0,00	0,60	0,60
	Теор.	0,00	10,61	3,67	2,45	0,00	0,00	5,31	6,94	0,00	2,45	0,00	1,63	0,00	0,00	0,41	0,41
В середньому по ситуації	В цілому	0,00	22,00	6,00	6,00	0,00	0,00	2,00	2,00	2,00	0,00	2,00	0,00	0,00	0,00	2,00	0,00
	Практ.	0,00	7,84	11,76	1,96	0,00	0,00	0,00	0,00	1,96	1,96	1,96	0,00	0,00	0,00	1,96	0,00
В цілому		0,00	14,85	8,91	3,96	0,00	0,00	0,99	0,99	0,99	0,99	1,98	0,00	0,00	0,00	1,98	0,00
В середньому по ситуації		1,21	12,14	5,35	3,48	0,25	0,25	2,03	4,54	0,50	1,40	0,83	0,41	0,17	0,34	0,74	0,31

Таблиця 5 - Частотність (у процентах) вживаності кожної ситуації у підручниках та посібниках з ГПП (означений артикль, продовження)

		Означений артикль (the)														У цілому по артікулю		
		У ситуаціях типу «one у значенні «only»+іменник»	З власними назвами, різне	Зі стазими висловами	З порівняльним ступенем прикметників, при перелазі залежності однієї якості від іншої, у конструкції типу «the ... the»	З назвами гірських хребтів	З назвами країн, континентів	З назвами водоймищ	З назвами планет	З назвами газет	З роками в множині	З назвами групи островів	З назвами пугель	З назвами пароплава	З назвами готелів	З займенником-іменником	З назвами місяців	У цілому по артікулю
Караван 2004	Теор.	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	26,67
	Практ.	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	46,00
	В цілому	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	44,37
Корунець 2001	Теор.	0,00	2,20	2,20	0,55	0,55	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	50,02
	Практ.	0,83	1,25	0,42	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	39,59
	В цілому	0,47	1,66	1,18	0,24	0,24	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	44,06
Слетови 2002	Теор.	0,00	0,00	0,00	8,33	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	41,66
	Практ.	0,00	0,00	0,00	2,04	0,00	2,04	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	46,93
	В цілому	0,00	0,00	0,00	4,11	0,00	1,37	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	45,21
Слетови 2006	Теор.	0,00	1,08	10,22	0,54	0,00	3,76	1,08	0,54	1,08	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	34,98
	Практ.	0,00	0,00	0,00	7,14	0,00	7,14	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	49,99
	В цілому	0,00	1,00	9,50	1,00	0,00	4,00	1,00	0,50	1,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	36,00
Путманс 1965	Теор.	0,05	0,47	0,31	0,00	0,10	0,42	0,63	0,00	0,31	0,05	0,21	0,10	0,10	0,10	0,21	0,00	28,13
	Практ.	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	30,00
	В цілому	0,05	0,41	0,27	0,00	0,09	0,36	0,54	0,00	0,27	0,05	0,18	0,09	0,09	0,09	0,18	0,00	28,39
Рубцова 2006	Теор.	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	1,27	0,00	35,44
	Практ.	0,00	0,60	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	2,41	0,00	36,74
	В цілому	0,00	0,41	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	2,04	0,00	36,33
Голікова 2008	Теор.	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	44,00
	Практ.	1,96	1,96	1,96	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	1,96	35,28
	В цілому	0,99	0,99	0,99	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,99	39,60
В середньому по ситуації		0,22	0,64	1,71	0,76	0,05	0,82	0,22	0,07	0,18	0,01	0,03	0,01	0,01	0,01	0,32	0,14	39,14

Таблиця 6 - Частотність (у процентах) вживаності кожної ситуації в підручниках та посібниках з ТПП (нульовий артикль)

		Нульовий артикль (Ø)																	У цілому по нульовому артиклю							
		Вднесення до ківачу	Номінація	Розпределмчування	Згадування	З назвами міст	У ситуаціях типу „кількісний числівник + іменник“	З іменами осіб	З означенням, що не допускає варіативного вживання артикля	означенням, вираженим іменником у присвійному	У ситуаціях типу „порядковий числівник + іменник“	лістя виразів типу „a kind of“, „a sort of“, „a lot of“, „a number of“	У ситуаціях типу „іменник + кількісний числівник“	У словосполученнях типу „звання (типу) + ім’я“	З назвами країн, континентів	З іменником у кличному відмінку	означенням, вираженим сполученням іменника з неконкретизуючим означенням, вираженим	означенням, вираженим	З власними назвами, різне	с неконкретизуючим означенням, вираженим	З назвами три року	З назвами днів тижня	З формулами, записаними специфічними позначенням	У цілому по нульовому артиклю		
Караба н 2004	Теор.	0,00	6,67	0,00	0,00	0,00	0,00	6,67	0,00	0,00	0,00	6,67	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	20,01
	Практ.	0,00	14,72	0,00	0,61	0,61	1,23	1,84	3,68	1,84	0,61	1,23	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,61	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	26,98
	В цілому	0,00	14,04	0,00	0,56	0,56	1,12	2,25	3,37	1,69	0,56	1,69	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,56	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	26,40
Корунє ць 2001	Теор.	0,00	5,49	0,55	1,10	0,55	0,00	6,59	0,55	0,55	0,00	0,55	0,00	1,10	0,55	0,00	0,00	0,00	1,10	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	20,33
	Практ.	0,00	9,17	0,83	1,25	0,42	0,42	7,08	0,83	0,42	0,00	0,83	0,00	2,08	0,83	0,00	0,42	0,42	1,67	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	28,75
	В цілому	0,00	7,58	0,71	1,18	0,47	0,24	6,87	0,71	0,47	0,00	0,71	0,00	1,90	0,71	0,95	0,24	0,24	1,42	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	25,11
Слов нч 2002	Теор.	0,00	12,50	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	12,50
	Практ.	0,00	14,29	0,00	0,00	0,00	0,00	2,04	2,04	2,04	0,00	2,04	0,00	2,04	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	30,61
	В цілому	0,00	13,70	0,00	0,00	0,00	0,00	1,37	1,37	1,37	0,00	1,37	0,00	1,37	0,00	0,54	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	24,66
Слов нч 2006	Теор.	0,00	4,30	32,26	0,00	0,54	0,00	1,08	1,08	0,00	0,54	0,00	0,54	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	40,34
	Практ.	0,00	14,29	7,14	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	21,43
	В цілому	0,00	5,00	30,50	0,00	0,50	0,00	1,00	1,00	0,00	0,50	0,50	0,00	1,00	0,50	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	39,00
Пумпан ский 1965	Теор.	0,37	25,82	16,33	1,10	0,37	1,04	0,99	1,51	0,05	0,00	0,52	0,94	0,00	0,31	0,00	3,81	0,31	0,89	0,57	0,21	0,16	0,16	0,26	0,26	56,03
	Практ.	0,34	40,00	3,10	2,41	0,00	0,69	0,00	1,38	0,00	0,00	0,00	1,72	0,00	0,00	0,00	5,86	0,69	0,69	0,34	0,00	0,00	0,00	1,38	58,60	
	В цілому	0,36	27,68	14,59	1,27	0,32	1,00	0,86	1,50	0,05	0,00	0,45	1,04	0,00	0,27	0,00	4,08	0,36	0,86	0,54	0,18	0,14	0,14	0,41	56,37	
Рублова 2006	Теор.	0,00	24,05	3,80	0,00	0,00	2,53	1,27	1,27	0,00	0,00	1,27	1,27	0,00	1,27	0,00	1,27	0,00	0,00	1,27	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	39,27
	Практ.	0,00	19,88	4,22	0,00	0,60	0,81	0,60	0,81	0,60	0,00	4,82	0,60	0,00	0,00	2,41	0,60	0,00	1,20	0,00	1,20	0,00	0,00	0,00	0,00	38,35
	В цілому	0,00	21,22	4,08	0,00	0,41	2,04	0,82	1,63	0,41	0,00	3,67	0,82	0,00	0,41	0,00	2,04	0,41	0,00	1,22	0,00	1,22	0,00	0,00	0,00	40,00
Голков а 2008	Теор.	0,00	16,00	6,00	0,00	4,00	0,00	4,00	4,00	2,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	2,00	0,00	0,00	2,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	36,00
	Практ.	0,00	13,73	1,96	0,00	0,00	0,00	3,92	3,92	1,96	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	1,96	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	31,37
	В цілому	0,00	14,85	3,96	0,00	1,98	0,00	1,98	3,96	1,98	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,99	0,00	0,00	1,98	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	33,66
У середньому по ситуації		0,05	14,87	7,69	0,43	0,61	0,63	2,16	1,93	0,85	0,08	1,20	0,27	0,47	0,66	0,28	0,91	0,14	0,55	0,25	0,03	0,02	0,06	0,06	0,06	35,03

Розглянемо тепер теоретичну і практичну частини книги в цілому. На неозначений артикль загалом припадає 9 ситуацій: номінація (8,43%), кількісна характеристика (7,30%), з іменами осіб (4,49%), віднесення до класу (2,81%), аспектизація (2,25%), зі сталими висловами (1,69%), з означенням, що не допускає варіативного вживання артикля (1,12%), з неконкретизуючим означенням, вираженим сполученням іменника з прислівником *of* (0,56%), з неконкретизуючим означенням, вираженим іменником у присвійному відмінку (0,56%). Означений артикль представляють 11 ситуацій: посилання на відоме (18,54%), додаткова конкретизація (8,43%), з конкретизуючим означенням, вираженим сполученням іменника з прислівником *of* (6,74%), у ситуаціях типу „кількісний числівник + іменник” (5,62%), з означенням, що не допускає варіативного вживання артикля (1,12%), з конкретизуючим означенням, вираженим займенником *other* (1,12%), з найвищим ступенем порівняння прикметників (0,56%), з конкретизуючим означенням, вираженим іменником у присвійному відмінку (0,56%), з назвами установ (0,56%), з конкретизуючим означенням, вираженим займенником *all* (0,56%), у ситуаціях типу “*one* у ролі займенника” (0,56%). На нульовий артикль в цілому припадає 10 ситуацій: номінація (14,04%), з означенням, що не допускає варіативного вживання артикля (3,37%), з іменами осіб (2,25%), з неконкретизуючим означенням, вираженим іменником у присвійному відмінку (1,69%), після виразів типу “*a kind of*”, “*a sort of*”, “*a lot of*”, “*a number of*”, *etc* (1,69%), у ситуаціях типу „кількісний числівник + іменник” (1,12%), зтягування (0,56%), з назвами міст (0,56%), у ситуаціях типу „порядковий числівник + іменник” (0,56%), з власними назвами, різне (0,56%)

Одразу відмічаємо те, що в практичній частині, тобто у вправах, зустрічається більша кількість ситуацій, ніж надається в теоретичній частині. Кількість контрольних моментів розподілена між ситуаціями нерівномірно. Так, стосовно неозначеного артикля найбільша кількість контрольних моментів припадає на номінацію (8,43%), а найменша – з неконкретизуючим означенням, вираженим сполученням іменника з прислівником *of* (0,56%) та з неконкретизуючим означенням, вираженим іменником у присвійному відмінку (0,56%). Різниця в 7,87% є досить значною. Друге місце за кількістю контрольних моментів посіла кількісна характеристика – 7,30%, і знову ж таки різниця між нею і ситуаціями з неконкретизуючим означенням, вираженим сполученням іменника з прислівником *of* (0,56%) та з неконкретизуючим означенням, вираженим іменником у присвійному відмінку (0,56%) склала 6,74%, що є не малим показником. Те саме спостерігаємо й з означеним та нульовим артиклями: для означеного артикля лідером є посилання на відоме (18,54%). Найменш частотними виявилися п'ять ситуацій: з найвищим ступенем порівняння прикметників (0,56%), з конкретизуючим означенням, вираженим іменником у присвійному відмінку (0,56%), з назвами установ (0,56%), з конкретизуючим означенням, вираженим займенником *all* (0,56%), у ситуаціях типу “*one* у ролі займенника” (0,56%), а отже, маємо різницю в цілих 17, 98%! Дуже великий розрив! З ситуацій вживання нульового артикля на перше місце вийшла номінація (14,04%), а останнє посіли зтягування (0,56%), з назвами міст (0,56%), у ситуаціях типу „порядковий числівник + іменник” (0,56%), з власними назвами, різне (0,56%), розрив в 13,48%.

Відзначаємо, що подібне становище спостерігається і в інших проаналізованих нами підручниках, про що наглядно свідчать таблиці 3-6. Так, у цілому по всіх посібниках, на неозначений артикль припадає 11 ситуацій вживання англійських артиклів: номінація (11,71%), кількісна характеристика (3,38%), зі сталими висловами (4,08%), віднесення до класу (2,62%), з іменами осіб (1,95%), з неконкретизуючим означенням, вираженим сполученням іменника з прислівником *of* (0,67%), аспектизація (0,51%), з означенням, що не допускає варіативного вживання артикля (0,42%), з неконкретизуючим означенням, вираженим іменником у присвійному відмінку (0,18%), у ситуаціях типу „порядковий числівник + іменник” (0,16%), з назвами місяців (0,14%). Різниця між ситуацією на яку припадає найбільше контрольних моментів і між ситуацією на яку припадає найменша кількість контрольних моментів складає 11,57%. Означений артикль представлений 32 ситуаціями: посилання на відоме (12,14%), додаткова конкретизація (5,35%), з конкретизуючим означенням, вираженим сполученням іменника з прислівником *of* (4,54%), родова характеристика (3,48%), з означенням, що не допускає варіативного вживання артикля (2,03%), зі сталими висловами (1,71%), у ситуаціях типу „кількісний числівник + іменник” (1,40%), об'єкт у полі зору (1,21%), з назвами установ (0,83%), з назвами країн, континентів (0,82%), з порівняльним ступенем прикметників, при передачі залежності однієї якості від іншої, у конструкції типу «*the ... the*» (0,76%), з іменами осіб (0,74%), з власними назвами, різне (0,64%), з конкретизуючим означенням, вираженим іменником у присвійному відмінку (0,50%), з конкретизуючим означенням, вираженим займенником *other* (0,41%), у ситуаціях типу “*one* у ролі займенника” (0,34%), з займенником-іменником (0,32%), у ситуаціях типу „порядковий числівник + іменник”, „порядковий числівник” (0,31%), включення (0,25%), з найвищим ступенем порівняння прикметників (0,25%), у ситуаціях типу «*one* у значенні «*only*»+ іменник» (0,22%), з назвами водоймищ (0,22%), з назвами газет (0,18%), з конкретизуючим означенням, вираженим займенником *all* (0,17%), з назвами місяців (0,14%), з назвами планет (0,07%), з назвами гірських хребтів (0,05%), з назвами групи островів (0,03%), з роками в множині (0,01%), з назвами пустель (0,01%), з назвами пароплавів (0,01%), з назвами готелів (0,01%). Різниця між ситуацією на яку припадає найбільше контрольних моментів і між ситуацією на яку припадає найменша кількість контрольних моментів складає 12,13%. Ситуації вживання нульового артикля (всього 24) включають: номінація (14, 87%), розпредмечування (7,69%), з іменами осіб (2,16%), з

означенням, що не допускає варіативного вживання артикля (1,93%), після виразів типу “*a kind of*”, “*a sort of*”, “*a lot of*”, “*a number of*”, etc (1,20%), з неконкретизуючим означенням, вираженим сполученням іменника з прислівником *of* (0,91%), з неконкретизуючим означенням, вираженим іменником у присвійному відмінку (0,85%), з назвами країн, континентів (0,66%), у ситуаціях типу „кількісний числівник + іменник” (0,63%), з назвами міст (0,61%), з власними назвами, різне (0,55%), у ситуаціях типу „*no* + іменник” (0,51%), у словосполученнях типу „звання (титул) + ім'я” (0,47%), зтягування (0,43%), з назвами місяців (0,39%), з іменником у кличному відмінку (0,28%), у ситуаціях типу „іменник + кількісний числівник” (0,27%), з неконкретизуючим означенням, вираженим займенником *other* (0,25%), з неконкретизуючим означенням, вираженим займенником *all* (0,14%), у ситуаціях типу „порядковий числівник + іменник” (0,08%), з формулами, записаними специфічними позначеннями (0,06%), віднесення до класу (0,05%), з назвами пір року (0,03%), з назвами днів тижня (0,02%). Різниця між ситуацією на яку припадає найбільше контрольних моментів і між ситуацією на яку припадає найменша кількість контрольних моментів складає 14,82%. Навіть якщо поглянути в цілому на артиклі, помічаємо значну різницю: неозначений артикль загалом набирає 25,82%, означений – 39,14%, а нульовий 35,03%.

Отже, позитивною рисою можна вважати досить широкий спектр ситуацій, представлений в книжках (11 для неозначеного артикля, 32 для означеного та 24 для нульового). Однак доходимо **висновку** про те, що в розділах підручників та посібників з ТПП, присвячених англійському артиклю ігнорується пояснення категорії означеності/неозначеності, розуміння й усвідомлення якої є надзвичайно важливими для вірного вживання артиклів, не надається повної та чіткої типології ситуацій вживання англійських артиклів, а кількість контрольних моментів, що припадає на кожну з ситуацій є вкрай нерівномірною. **Перспективою** подальших досліджень є створення методики навчання англійського артикля з урахуванням перелічених вище факторів, оскільки нехтування ними очевидно призводить до незадовільного рівня володіння майбутніми перекладачами навичками вживання англійських артиклів при перекладі [5].

ЛІТЕРАТУРА

1. Голикова Ж. А. Перевод с английского на русский / Learn to translate by Translating from English into Russian / Ж. А. Голикова. – Минск : Новое знание, 2008. – 288 с.
2. Карабан В. І. Переклад англійської наукової і технічної літератури. Граматичні труднощі, лексичні, термінологічні та жанрово-стилістичні проблеми / В. І. Карабан. – Вінниця : Нова книга, 2004. – 576 с.
3. Карабан В. І. Переклад з української мови на англійську мову: Навч. посіб.-довідник для студентів вищих закладів освіти / В. І. Карабан, Дж. Мейс. – Вінниця : Нова книга, 2003. – 608 с.
4. Корунець І. В. Теорія і практика перекладу (аспектний переклад): Підручник / І. В. Корунець. – Вінниця : Нова Книга, 2001. – 448 с.
5. Лихобабіна А. С. Вплив граматичного компонента перекладацької компетенції на якість різних видів перекладу / А. С. Лихобабіна // Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна. – 2009. – №848. – С. 229-236.
6. Пумпянский А. Л. Введение в практику перевода научной и технической литературы на английский язык / А. Л. Пумпянский. – М. : Наука, 1981. – 344 с.
7. Рубцова М. Г. Чтение и перевод английской научной и технической литературы / М. Г. Рубцова. – М. : АСТ, Астрель, 2006. – 384 с.
8. Слепович В. С. Курс перевода (английский ↔ русский язык). Translation Course / В. С. Слепович. – Минск : ТетраСистемс, 2002. – 272 с.
9. Слепович В. С. Настольная книга переводчика с русского языка на английский = Russian-English Translation Handbook / В. С. Слепович. – Минск : ТетраСистемс, 2006. – 304 с.
10. Newmark P. Approaches to Translation / P. Newmark. – Oxford & New York : Pergamon Press, 1981. – 200 p.
11. Pokorn N. K. Challenging the Traditional Axioms: Translation into a non-mother tongue / N. K. Pokorn. – Amsterdam & Philadelphia : John Benjamins Publishing Company, 2005. – 163 p.
12. Samuelsson-Brown G. A Practical Guide for Translators / G. Samuelsson-Brown. – Clevedon & Philadelphia : Multilingual Matters, 1995. – 150 p.
13. Snell-Hornby M. The Professional Translator of Tomorrow: Language Specialist or All-round Expert? / M. Snell-Hornby // Teaching Translation and Interpreting: Training, Talent and Experience. – Amsterdam & Philadelphia : John Benjamins Publishing Company, 1992. – P. 9-22.